

УДК 811.161.2'367:82.0-3

DOI 10.31652/2521-1307-2023-37-84-92

## ЗАГОЛОВКИ ПРОЗОВИХ ТВОРІВ ДЛЯ ДІТЕЙ: СИНТАКСИЧНА ОРГАНІЗАЦІЯ ТА КОМУНІКАТИВНО-ПРАГМАТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ

**Наталія Костусяк**

Волинський національний університет імені Лесі Українки

Україна, м. Луцьк, просп. Волі, 13

e-mail: kostusyak.nataliia@vnu.edu.ua

ORCID: 0000-0002-9795-6038

*У статті визначено синтаксичну специфіку й окреслено типологію реченневих конструкцій, що експлікують назви казкових оповідань В. Нестайка, з'ясовано їхній функційний потенціал, комунікативно-прагматичні ознаки, стилістичні та структурні параметри. Зосереджено увагу на простих (односкладних і двоскладних) та складних сполучникових реченнях. Подані в заголовкових комплексах синтаксичні одиниці схарактеризовано в площині реалізації авторської інтенції, оцінності, емоційно-експресивного забарвлення, модального плану. Виділено й проаналізовано висловлення питальної, спонукальної, стверджувальної / заперечної, бажальної модальності, структури з модальним значенням необхідності та вірогідності.*

**Ключові слова:** синтаксична одиниця, член речення, просте двоскладне / односкладне речення, питальна модальність, спонукальна модальність, стверджувальна / заперечна модальність, бажальна модальність, лексика, лексема, семантика, інтенція, комунікативно-прагматичний потенціал, мова прози для дітей.

## HEADINGS OF PROSE FOR CHILDREN: SYNTACTIC STRUCTURE AND COMMUNICATIVE-PRAGMATIC POTENTIAL

**Nataliia Kostusiak**

Lesya Ukrainka Volyn National University

Voli Ave, 13, Lutsk, Ukraine

e-mail: kostusyak.nataliia@vnu.edu.ua

ORCID: 0000-0002-9795-6038

**Introduction.** *In the contemporary scientific paradigm, the multivector study of representatives at the syntactic level has been implemented using various discursive and stylistic texts. However, the research of heading of prose for children is fragmentary. In this regard, it is perspective to describe the headings of fairy tales by V. Nestaiko, concurrently directing attention to the systematic analysis of their syntactic structure, morphological expression means, and lexical content. Equally relevant is the linguo-stylistic aspect, which, in combination, allows for the identification of the artist's style.*

**Purpose.** *The purpose of the article is to determine the syntactic specificity and outline the typology of sentence structures explicating the headings of fairy tales by V. Nestaiko, clarify their functional potential, communicative-pragmatic features, stylistic and structural parameters. The syntactic units presented in the heading complexes are characterized in terms of evaluative aspects,*

*emotional-expressive coloring, modality, realization of authorial intention, and with the purpose of highlighting the originality of the writer's thought and his/her skill in handling artistic language.*

**Methods.** *The objectivity of the research was ensured by employing a descriptive method, allowing for the classification and characterization of factual material based on a set of defining features. The distributive analysis method facilitated the research of title sentences in terms of their combinatory and contextual features. The comprehensive analysis was used to describe syntactic units with an emphasis on their structure, semantic, morphological, and stylistic features, intention, communicative-pragmatic potential, and modality.*

**Results.** *The studied headings are presented through several simple sentences, predominantly differing not only in structural parameters but also in emotional-expressive coloring, modality, intention, pragmatic features, and morphological expression. The author actively employs quotations – expressions of fairy tale characters that, in the context of other constructions, create stylistic contrast. The headings of the works are characterized by the presence of animal names and patronyms, as well as exclamations.*

**Originality.** *The scientific novelty of the work is determined by: 1) a detailed description of simple single-clause and compound two-clause structures, complex compound sentences, and non-clausal constructions that model headings; 2) a systematic analysis of sentence elements and their formal representatives – lexical units that have accompanying positive or negative nuances, often serving expressive functions and revealing intentional-pragmatic potential; 3) a comprehensive study of the names of fairy tales in the aspect of modal interpretation, which became a prerequisite for their examination with a focus on the real-irreal paradigmatic feature, as well as means of expressing morphological, syntactic, and lexical-grammatical modalities.*

**Conclusion.** *The heading complexes of V. Nestaiko's works are informative and structurally rich. They are expressed through syntactic units with varying structures, content, part-of-speech, emotional-evaluative, expressive, intentional, and pragmatic potential. In the headings of the writer's fairy tales, there are expressions that often have the nuances of oral spontaneous communication and implement interrogative, imperative, desiderative, affirmative/negative modal meanings, occasionally modal meanings of probability and necessity. All of this highlights the individual style of the writer.*

**Keywords:** *syntactic unit, sentence element, simple compound/simple sentence, interrogative modality, imperative modality, affirmative/negative modality, desiderative modality, lexicon, lexical unit, semantics, intention, communicative-pragmatic potential, language of prose for children.*

**Постановка проблеми.** Проблема полівекторного й усеохопного опису синтаксичних одиниць української мови з проєкцією на їхній функційний та комунікативно-прагматичний потенціал, емоційно-оцінне й експресивне забарвлення, модальну інтерпретацію та структурні параметри належить до складних й актуальних. Серед пріоритетних аспектів, які беруть за основу науковці, – вияв особливостей мовного арсеналу, що слугує не тільки засобом вербалізації думки, а й реалізує запрограмовані автором настанови. У сучасній науковій парадигмі одиниці синтаксичного рівня простудійовані на матеріалі різних дискурсивно-стильових текстів, серед яких чільне місце посідає художня проза.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Лінгвоукраїністику початку ХХІ століття поповнили численні праці, присвячені дослідженню синтаксичної організації творів багатьох письменників. Зокрема, І. Завальнюк проаналізувала скеровані на орозмовлення тексту члени речення в прозі Михайла Стельмаха [4], окреслила домінантні маркери експресивного

синтаксису в мовотворчості письменника та з'ясувала їхнє функційно-стилістичне навантаження [5]. До сфери зацікавлень М. Баган і В. Заскалети потрапили компаративеми, схарактеризовані на матеріалі роману-колажу із стихій життя Д. Кешелі «Родаки» [1]. Н. Морозова визначила структурно-семантичну організацію складних конструкцій в ідіостилі Євгена Гуцала [9]. Нині до активно досліджуваних належать прозові твори для дітей. У цьому контексті доречно згадати студію Г. Конторчук та М. Шевчук, у якій розглянуто синтаксичні засоби емотивної експресії в казках І. Франка [6]. Р. Горобець зосередила увагу на лінгвостилістичних особливостях, структурі, функційному та комунікативно-прагматичному потенціалі парцельованих конструкцій у мові сучасної прози для дітей [3]. Фрагментарно простудійовані заголовкові комплекси текстів аналізованого різновиду. Порушеному питанню присвячено статтю В. Самойленко, у якій авторка аналізує функції, структуру, синтаксичні особливості та лексичне наповнення назв сучасних творів для дітей. Хоч у праці відносно повно описано заголовки, проте цілком закономірно не охоплено доробку всіх письменників. У такому руслі вважаємо перспективним дослідити назви казкових оповідань відомого українського письменника В. Нестайка, принагідно скерувавши увагу на системному аналізі їхньої синтаксичної структури, морфологічних засобах вираження та лексичному наповненні. Не менш актуальним видається й лінгвостилістичний аспект, що в комплексі дасть змогу виявити особливості ідіостилію митця.

**Мета й завдання статті** – визначити синтаксичну специфіку та окреслити типологію реченневих конструкцій, що експлікують назви казкових оповідань В. Нестайка, з'ясувати їхній функційний потенціал, комунікативно-прагматичні ознаки, стилістичні та структурні параметри; подані в заголовкових комплексах синтаксичні одиниці схарактеризувати в площині оцінності, емоційно-експресивного забарвлення, модального плану, авторської інтенції та вияскравлення оригінальності мовомислення письменника, його майстерності оперувати художнім словом.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Незалежно від стильових і жанрових особливостей тексту заголовки реалізують низку важливих завдань. Слугуючи своєрідним орнаментом твору, інтенційно скерованим, конденсованим та водночас інформативно ємним засобом передавання основного змісту, вони виконують особливу роль у художній прозі для дітей, реалізують номінативну, інформативну, експресивно-апелятивну й інші функції. Заголовки скеровані на те, щоб зацікавити дитину та спонукати її до прочитання тексту. У назвах творів В. Нестайка використано різні речення, що віддзеркалюють відносно самостійну думку, інформують про певні факти, дії, процеси, стани. Як відомо, репрезентація заголовків художньої прози зазвичай пов'язана з однією простою конструкцією, часто односкладною номінативною, натомість у корпусі аналізованого фактичного матеріалу домінують назви, представлені кількома простими побудовами. Переважно вони різні не тільки за структурними параметрами, а й за емоційно-експресивним забарвленням, модальним планом, інтенцією, комунікативно-прагматичним потенціалом, морфологічними ознаками. Наприклад, у книзі «Дивовижні пригоди у лісовій школі. Сонце серед ночі. Пригоди в Павутинії» розділ II першої частини має назву «Перший урок. Пантера Ягуарівна. “Хіба можна таке вухо не вкусити!” “У-у, зрадник!”» (1, с. 14). З огляду на особливість вираження предикативного центру перші дві структури виявляють спільність: вони належать до групи односкладних номінативних. Водночас якщо в першому реченні іменниково-числівникова сполука структурована відомими загальноживаними словами, то в другому автор використовує оформлену як офіційну назву особи прецедентну номінацію – ім'я,

виражене субстантивом-зоонімом, та патронім, утворений за усталеною моделлю, проте від назви тварини, що надає висловленню ефекту несподіваності й викликає пошанне ставлення до казкової героїні. Принагідно додамо, що В. Нестайко послуговується номінаціями такого зразка і в інших заголовках, напр.: *Невже Бегемот Гіпопотамович?*. (1, с. 54); іноді трапляються й реальні патроніми: *Бурмило Михайлович перевіряє здібності* (1, с. 5). Повертаючись до аналізу назви розділу II, зазначимо, що наступні дві конструкції-цитати побудовані на стилістичному контрасті: вони окличні й емоційно забарвлені. Крім відповідного розділового знака, в односкладному безособовому реченні «*Хіба можна таке вухо не вкусити!*», яке з огляду на незвичність змістового поєднання слів створює інтригу й спонукає дитину задуматися ще перед ознайомленням із самим текстом, важливу роль відіграє емоційно-експресивна частка *хіба*. У завершальній конструкції заголовка автор поєднує оцінний іменник *зрадник* з емоційним вигуком *у-у*. Комплексно вся назва розділу інформативно ємна, вона дає змогу частково спрогнозувати зміст самого тексту, привертає увагу читача, спонукає до ознайомлення зі змістом казкового оповідання.

Спільність односкладних та двоскладних структур, які моделюють заголовки, полягає в тому, що серед них представлені як непоширені, так і поширені речення. Засобом експлікації непоширених односкладних побудов є іменники, субстантивовані прикметники та двослівні номінації персонажів – антропоніми почасти із супровідним позитивним чи негативним відтінком, напр.: *Павутинія* (1, с. 145); *Пошуки* (1, с. 119); *Новенька* (1, с. 93); *Лісовичок Боровичок* (1, с. 133); *Шакал Баціла* (1, с. 72). Ці речення дають змогу зосередити увагу на якомусь одному аспекті, вони повідомляють про різні локації, як-от вигаданий топонім *Павутинія*, осіб, опредметнені дії та ін., тобто беруть участь у створенні статичних описів, що можуть виявляти супровідний динамічний відтінок, зреалізований віддієслівними субстантивами. Називні конструкції відрізняються від інших різновидів односкладних речень відсутністю дієслів, через це вони позбавлені дієслівних морфологічних категорій, зокрема й часу, проте читач пов'язує буття предметів, позначених називним відмінком іменника, із моментом мовлення, що дає змогу дитині зануритися в описані події й навіть відчувати себе їхнім безпосереднім учасником чи спостерігачем. Непоширені двоскладні побудови формують підмети, виражені іменниками й займенниками, що перебувають у предикативному зв'язку з простим дієслівним та складеним іменним присудками, напр.: *Герої танцюють* (1, с. 177); «*Я – ведмідь, ти – ведмідь, він – ведмідь...*» (1, с. 40).

Односкладні поширені структури номінативного різновиду часто містять узгоджений атрибут, підпорядкований співвідносному з підметом головному членові речення, напр.: *Підслухана розмова* (1, с. 62); *Домашні неприємності* (1, с. 109); *Неприємні несподіванки* (1, с. 93). Іноді від субстантива залежить два прикметникових означення, що сприяє удокладненню змісту опорного слова: *Загадковий медовий голос* (1, с. 133). У межах односкладних номінативних конструкцій атрибутивні відношення реалізують поєднані зв'язком керування відмінкові форми іменників: *Страждання Косі Вуханя* (1, с. 26); *Клятва друзів* (1, с. 26). Забезпечують інформативну конкретизацію заголовка та спонукають читача до міркування про зміст самого тексту називні речення з атрибутивно маркованими різновидами синтаксичних одиниць, які в межах однієї конструкції перебувають у зв'язках узгодження та керування: *Таємне зникнення Хрюші Кабанюк* (с. 119); *Несподівані результати рішучих заходів* (1, с. 119). Крім називних, поширеними є односкладні безособові речення, що містять залежні від предиката керовані члени речення: *У ньому нагадується про лісову школу, про її учнів та вчителів* (1, с. 93). Подана структура ускладнена однорідними додатками з повторюваним прийменником *про*.

У досліджуваному виданні незначну групу заголовкових речень формують еліптичні синтаксичні одиниці з пропущеним присудковим компонентом. У художньому мовленні вони слугують засобом динамізації оповіді, конденсовано й легко виражають думку, часто надають висловленню емоційного забарвлення: *Зарядка в лісі* (1, с. 40); *Переполах у класі* (1, с. 54); *Переполах у школі* (1, с. 119).

Спільність односкладних і двоскладних конструкцій полягає й у тому, що в їхніх межах трапляються члени речення – суфіксальні деривати з оцінним значенням. Ідеться про демінутиви, які інтимізують висловлення, увиразнюють прихильне ставлення до персонажа, та пейоративи, що вказують на авторську емпатію до головних героїв, пор.: *Вовчик Вовченятко розперізується* (1, с. 26) і *Злий марудник Ледарило Дурандас* (1, с. 145) – у другому реченні подано й інші негативно марковані лексеми, які характеризують головного героя твору. Загалом аналізовані слова обох різновидів конкретизують інформацію про об'єкт опису, слугують засобом реалізації оцінної функції й виявляють інтенційно-прагматичний потенціал.

Роль важливого мотиватора ознайомитися зі змістом казкових оповідань виконують конструкції, сферою вживання яких є усна комунікація. Ідеться насамперед про незакінчені речення, що містять часткову інформацію, слугують виразним експресивно мовним засобом і водночас натяком на щось несподіване й поки неомовлене: *Ще мить і...* (1, с. 72). Відсутність частини повідомлення детермінована авторським задумом, вона сприяє зацікавленню дитини, спонукає її прочитати твір, аби дізнатися про те, що не віддзеркалено в заголовку.

Зорієнтованість на читача відіграє важливу роль у моделюванні назв твору за допомогою окличних конструкцій. У заголовкових комплексах казкових оповідань В. Нестайка такі структури контрастують із ужитими поряд стилістично та емоційно нейтральними неокличними розповідними реченнями. Крім того, зорієнтованість на невимушену комунікацію скеровує автора й до використання специфічних словесно-виражальних засобів. Наприклад, у висловленні *«Який жах!»* (1, с. 62) когнітивно-метальний інтенційний зміст передають обидва слова, серед яких перше посилює зміст другого, що в комплексі слугують засобом експлікації емоційної реакції на побачене. У цьому контексті доречно проаналізувати інші висловлення, зокрема й структуровані вигуківими одиницями. Розглядаючи їх в аспекті толерантного / атолерантного спілкування, зазначимо, що в аналізованих заголовках вони виконують роль засобу, який увиразнює негативні емоції, як-от у реченні *«У-у, зрадник!»* (1, с. 14). У корпусі фактичного матеріалу також натрапляємо на інтер'єктиви, що самостійно моделюють окличні нечленовані речення: *«Ой! Де портфель?»* (1, с. 40). Як відомо, вигук *ой* багатозначний, але в поєднанні з питальною конструкцією він виражає розгубленість головного героя. Контамінацію емоційності та спонукальної інтенції, зокрема категоричного наказу, зреалізовано за допомогою вжитих поряд кількох вигуківих одиниць: *«Гей! Гальоу! Слухайте сюди!»* (1, с. 119). У заголовках обмежений вияв притаманний авторським оклично оформленим звуконаслідувальним словам: *Кррррекк!* (1, с. 177). Окличними є редупліковані речення-звертання, які вигукують діти під час гри: *«Гуси-гуси! – Га-га-га»* (1, с. 177).

Попри те що традиційно назви творів тяжіють до мовної економії, в аналізованому корпусі фактичного матеріалу засвідчена частина тих, які моделюють складні сполучникові речення. У сфері заголовкових комплексів видання *«Дивовижні пригоди у лісовій школі. Сонце серед ночі. Пригоди в Павутинії»* використано тільки одну складносурядну конструкцію: *Усі радіють, а грайлик сумує* (1, с. 189). У ній роль формального засобу, що

поєднує обидві частини складного речення, виконує сполучник *а*, який дає змогу протиставити дві різні за емоційним навантаженням ситуації. Обмежений вияв притаманний і складнопідрядним реченням. Ідеться про конструкції розчленованої структури з підрядною атрибутивною частиною, приєднаною відповідно семантичним сполучним засобом *який* та асемантичним *коли*: *Розділ I, який знайомить читачів з героями казки та з лісовою школою* (1, с. 5); *Єдиний у житті випадок, коли серед ночі раптом сходить сонце* (1, с. 82). Розчленовані підрядні присубстантивно-атрибутивні синтаксичні одиниці хоч і співвідносні з означеннями як членами простого речення, проте граматично та семантично багатші від них.

Заголовкові речення не менш важливо проаналізувати в аспекті модальної інтерпретації. Подаючи дефініцію модальності, І. Р. Вихованець зазначає, що вона «вказує на стосунок змісту речення до дійсності, з яким пов'язується витлумачення повідомлюваного як реального (лише констатованого мовцем) або як ірреального (можливого, бажаного, необхідного й под.)» [2, с. 62]. Реально-ірреальне розуміння модальності та зорієнтованість на сукупність її різнорівневих формальних репрезентантів дає змогу розмежувати морфологічний, синтаксичний [7] та лексико-граматичний [8] різновиди цієї категорійної величини. Така схема дослідження, на нашу думку, релевантна для опису назв казкових оповідань В. Нестайка. Більшість аналізованих заголовків виявляють стосунок до реального значеннєвого плану, вони інформують про різні стани, ситуації, дії, факти та ін., структуровані предикатом у формі теперішнього часу чи співвідносним із підметом головним членом речення, який акумулює в собі ознаки суб'єкта й предиката та співвідносить інформацію з теперішнім часом, що дає змогу розглянути їх у межах категорії синтаксичної модальності: *Кося і Колько виявляють рішучість* (1, с. 133); *Бурмило Михайлович перевіряє здібності* (1, с. 5); *Пантера Ягуарівна дає Косі й Колькові несподіване доручення* (1, с. 54); *Батьківські збори* (1, с. 109); *Дивина та й годі!* (1, с. 109).

Заголовки питальної модальності реалізують функцію специфічного мотивування. Вони є своєрідними експресивно-комунікативними варіантами синтаксичних одиниць, у межах яких відбувається нашарування спонукальної семантики. Адже ознайомившись із назвою у формі питання, читач підсвідомо сприймає її як мотивацію дізнатися відповідь, задля цього йому треба прочитати текст оповідання. Порівняно з діалогічним мовленням, у заголовках дещо послаблено питальну інтенцію, також деякою мірою порушено кореляцію *адресант – адресат*. Як відомо, в усній комунікації адресант продукує питання, на яке адресат має дати відповідь. Натомість у назві твору адресант і формулює питання, і сам у формі тексту оповідання відповідає на нього. У досліджуваних заголовках модальне значення питальності пов'язане з частковопитальними реченнями, у яких інтенцію запитання реалізує питальне слово *де*, що перебуває на початку висловлення: *Де Хрюша?* (1, с. 145). Також засвідчена й загальнопитальна конструкція, яка прогнозує ствердну або заперечну відповідь: *А не побоїться?* (1, с. 133). Якщо в діалогічній комунікації мовець переважно отримує відповідь зразу ж після виголошення питання, то в тексті читач дізнається інформацію тільки після прочитання оповідання. Відтінок уснорозмовного спонтанного спілкування виявляють незакінчені питальні висловлення, що слугують засобом вияскравлення авторської інтенції: *Невже Бегемот Гіпотамович?..* (с. 54). Специфічне пунктуаційне оформлення цього речення вказує на його супровідний емоційно-експресивний зміст. Деякі конструкції хоч і мають у своїй структурі питальне слово, проте питальна інтенція в них нівельована, натомість актуалізована розповідна модальність: *Як корисно*

*вивчати іноземні мови* (1, с. 72); *І нащо я їм ставила двійку!* (1, с. 119). У поданому попереду висловленні з питальним словом *нащо* зrealізовано інтенцію докору, розчарування, відчаю.

Контамінацію морфологічних та синтаксичних засобів вираження модальності репрезентують висловлення з узагальненим спонукальним значенням, структуровані предикатами наказового способу: *Однустіть!* (1, с. 161). Стосунок до морфологічного рівня увиразнює наявність формального показника – флексії, що дає змогу визначити граматичні значення виділеного дієслова (наказовий спосіб, друга особа множини). Синтаксичні параметри спонукального модального плану реалізує зазначена мовна одиниця як предикатна синтаксема з інтенцією спонукування. Подане висловлення виконує не тільки інформативну функцію, а й комунікативно-прагматичну, воно емоційніше та експресивніше, ніж розповідна конструкція. Сферу засобів вираження семантики волюнтативності формують вигуківі та інтер'єктивовані слова, напр.: *Гей! Гальоу! Слухайте сюди!* (1, с. 119).

У заголовках представлено більшість висловлень стверджувальної модальності, серед них трапляються й ті, що містять формальний маркер негачії. Наприклад, побудоване за зразком загальнопитальних конструкцій висловлення *Хіба можна таке вухо не вкусити!* (1, с. 14) реалізує ствердження, прихований спонукальний зміст й водночас слугує засобом вербалізації авторської інтенції, викликаючи в дитини бажання прочитати текст твору. Обмежено функціують загальнозаперечні конструкції: *Я не граюся!* (1, с. 161).

Модальний план деяких синтаксичних одиниць значною мірою залежить не від формальних показників, а від семантичної структури слова. Зорієнтованість саме на лексичне значення дає підстави, крім синтаксичної, говорити про грамемно членовану категорію лексико-граматичної модальності. У цьому контексті доречно розглянути висловлення бажальної модальності, структуровані предикатом із чітко вираженим значенням бажання: *Ми хочемо в школу!..* (1, с. 189). Обмежену кількість становлять заголовкові висловлення з модальним значенням необхідності, на формально-синтаксичному рівні реалізовані односкладним безособовим реченням: *Треба діяти!* (1, с. 62); *Треба плакати!* (1, с. 133). Оскільки вказаний модальний зміст у них експлікований семантично, адже головна увага припадає на компонент прислівникового походження *треба*, який разом з інфінітивом формує дієслівний складений присудок, то маємо підстави розглядати такі структури як засоби експлікації категорії лексико-граматичної модальності. До цієї сфери доречно зарахувати висловлення, у визначенні модального плану яких беруть участь вставні одиниці. Зокрема, подана в заголовку *З тебе, здається, буде толк* (1, 72) синтаксема *здається* репрезентує модальний план вірогідності.

**Висновки дослідження та перспективи подальших наукових розвідок.** Отже, заголовкові комплекси творів В. Нестайка виявляють структурно-синтаксичну, морфологічну, лексичну та стилістичну своєрідність. Назви казкових оповідань переважно структуровані кількома простими реченнями, зазвичай різними не тільки за будовою, а й за емоційно-експресивним забарвленням, модальним планом, інтенцією, прагматичними ознаками. Домінують прості односкладні та двоскладні структури, яким кількісно поступаються складні сполучникові речення та нечленовані конструкції. Автор активно послуговується цитатами – висловленнями казкових героїв, які в контексті з іншими побудовами створюють стилістичний контраст, вияскравлюють оригінальність мовомислення письменника, його майстерність оперувати художнім словом. Заголовкові комплекси вирізняє наявність субстантивів-зоонімів та патронімів, вигуків, оцінно маркованих мовних одиниць. У назвах казкових оповідань письменника наявні висловлення, що часто мають відтінок уснорозмовного спонтанного спілкування та реалізують питальний,

спонукальний, бажальний, стверджувальний / заперечний модальний зміст, рідше – модальні значення вірогідності та необхідності.

Перспективу дослідження становить удокладнена й усеохопна інтерпретація кожного з різновидів реченневих конструкцій, якими послуговується В. Нестайко в прозових творах для дітей.

#### ЛІТЕРАТУРА

1. Баган М., Заскалета В. Типологія порівняльних конструкцій за модулем порівняння (на матеріалі роману-колажу із стихій життя Дмитра Кешелі «Родаки»). *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Філологія (мовознавство)*. Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2023. Вип. 36. С. 30–40.

2. Вихованець І. Р. Граматика української мови. Синтаксис. Київ: Либідь, 1993. 368 с.

3. Горобець Р. Парцельовані конструкції в мові сучасної прози для дітей: комунікативно-прагматичний аспект. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Філологія (мовознавство)*. Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2020. Вип. 31. С. 97–104.

4. Завальнюк І. Синтаксичні засоби стилізації розмовності в мовотворчості Михайла Стельмаха. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Філологія (мовознавство)*. Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2017. Вип. 24. С. 146–154.

5. Завальнюк І. Експресивний синтаксис прози Михайла Стельмаха. *Українська мова*. 2012. № 3. С. 39–47.

6. Конторчук Г. К., Шевчук М. В. Синтаксичні засоби емотивної експресії в казках І. Франка. *Волинь – Житомирщина: історико-філологічний збірник з регіональних проблем*. 2006. № 15. С. 187–195. URL : [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vg\\_2006\\_15\\_30](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vg_2006_15_30) (дата звернення: 09.10.2023).

7. Костусяк Н. М. Категорія синтаксичної модальності та її графемна реалізація. *Лінгвістичні студії*. 2013. Вип. 26. С. 99–103.

8. Костусяк Н. М. Графемна структура категорії лексико-граматичної модальності. *Типологія та функції мовних одиниць*. 2014. № 1. С. 127–139.

9. Морозова Н. В. Структура та семантика складного речення в ідіостилі Євгена Гуцала (на матеріалі художньої прози) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня кандидата філол. наук. Київ, 2006. 18 с.

10. Самойленко В. В. Функції та структура заголовків у сучасних творах для дітей. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Германістика та міжкультурна комунікація*. 2020. Вип. 1. С. 245–249. URL : <https://doi.org/10.32999/ksu2663-3426/2020-1-38> (дата звернення: 10.10.2023).

#### ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

1. Нестайко В. Дивовижні пригоди у лісовій школі. Сонце серед ночі. Пригоди в Павутинії. Харків : ВД «Школа», 2008. 207 с.

#### REFERENCES

1. Bahan M., Zaskaleta V. Typolohiia porivnialnykh konstruksii za modulem porivniannia (na materialii romanu-kolazhu iz stykhii zhyttia Dmytra Kesheli «Rodaky»). *Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykhaila Kotsiubynskoho. Serii: Filolohiia (movoznavstvo)*. Vinnytsia : TOV firma «Planer», 2023. Vyp. 36. S. 30–40.

2. Vykhoanets I. R. Hramatyka ukrainskoi movy. Syntaksys. Kyiv: Lybid, 1993. 368 s.



3. Horobets R. Partselovani konstruktсии v movi suchasnoi prozy dlia ditei: komunikatyvno-prahmatychnyi aspekt. *Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykhaila Kotsiubynskoho. Serii: Filolohiia (movoznavstvo)*. Vinnytsia: TOV firma «Planer», 2020. Vyp. 31. S. 97–104.
4. Zavalniuk I. Syntaksychni zasoby stylizatsii rozmovnosti v movotvorchosti Mykhaila Stelmakha. *Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykhaila Kotsiubynskoho. Serii: Filolohiia (movoznavstvo)*. Vinnytsia: TOV firma «Planer», 2017. Vyp. 24. S. 146–154.
5. Zavalniuk I. Ekspresyvnyi syntaksys prozy Mykhaila Stelmakha. *Ukrainska mova*. 2012. № 3. S. 39–47.
6. Kontorchuk H. K., Shevchuk M. V. Syntaksychni zasoby emotyvnoi ekspresii v kazkakh I. Franka. *Volyn – Zhytomyrshchyna: istoryko-filolohichniy zbirnyk z rehionalnykh problem*. 2006. № 15. S. 187–195. URL : [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vg\\_2006\\_15\\_30](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vg_2006_15_30) (data zvernennia: 09.10.2023).
7. Kostusiak N. M. Katehoriia syntaksychnoi modalnosti ta yii hramemna realizatsiia. *Linhvistychni studii*. 2013. Vyp. 26. S. 99–103.
8. Kostusiak N. M. Hramemna struktura katehorii leksyko-hramatychnoi modalnosti. *Typolohiia ta funktsii movnykh odynyts*. 2014. № 1. S. 127–139.
9. Morozova N. V. Struktura ta semantyka skladnoho rechennia v idiostyli Yevhena Hutsala (na materialii khudozhnoi prozy) : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kandydata filol. nauk. Kyiv, 2006. 18 s.
10. Samoilenko V. V. Funktsii ta struktura zaholovkiv u suchasnykh tvorakh dlia ditei. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Serii Hermanistyka ta mizhkulturna komunikatsiia*. 2020. Vyp. 1. S. 245–249. URL : <https://doi.org/10.32999/ksu2663-3426/2020-1-38> (data zvernennia: 10.10.2023).

#### DZERELA ILUSTRATYVNOHO MATERIALU

1. Nestaiko V. Dyvovyzhni pryhody u lisovii shkoli. Sontse sered nochi. Pryhody v Pavutynii. Kharkiv: VD «Shkola», 2008. 207 s.

**Костусяк Наталія Миколаївна**, доктор філологічних наук, професор, завідувач-професор кафедри української мови та лінгводидактики Волинського національного університету імені Лесі Українки (Україна).

**Kostusiak Nataliia**, Doctor of Philological Science, Professor, Head & Professor of the Department of the Ukrainian Language and Linguodidactics, Lesia Ukrainka Volyn National University (Ukraine).

*Стаття надійшла: 25.10.2023*

*Статтю прийнято до друку: 01.11.2023*